

Årsmelding for Foreningen Grunnloven § 112

30.9.2015-1.11.2016

Foreningen ble stiftet 30. september 2015 av følgende organisasjoner: Norsk klimanettverk, Greenpeace Norge, Besteforeldrenes klimaaksjon, Natur og Ungdom, Concerned Students Juss, Forfatternes klimaaksjon § 112, Spire og CAN – Concerned Artists Norway.

Bakgrunn: opprettelsen av Foreningen grunnloven §112

Da Grunnloven ble revidert i 2014 ble den såkalte Miljøparagrafen § 110b inkludert i lovens kapittel om menneskerettigheter med eget nummer: § 112. Samtidig ble ordlyden i paragrafens tredje ledd skjerpet slik at statens aktive handlingsplikt ble tydelig: «*Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.*»

Forslaget om opprettelse av Foreningen grunnloven § 112 ble først drøftet på «Klimafestivalen § 112» sin rundebordskonferanse i januar 2015. Regjeringens varslede utlysning av 23 konsesjonsrunde i Barentshavet utløste en diskusjon om aktiviteter og et eventuelt søksmål mot staten med utgangspunkt i Grunnloven § 112.

I april offentliggjorde en rekke organisasjoner oppropet «Stopp grunnlovsstridig oljeleting i Arktis!» som krevde avlysning av 23. konsesjonsrunde og varslet et klimasøksmål mot den norske stat dersom de utlyste blokkene ble tildelt. Oppropet ble støttet av et 20-talls organisasjoner og politiske ungdomspartier, 200 utvalgte samfunnsaktører og fikk ca. 2800 underskrifter i løpet av våren/sommeren 2015.

30. september 2015 ble forskningsseminaret «Grunnlovens miljøparagraf 112 og Arktis: Fra ord til handling» arrangert i Universitetets Gamle Festsal av Juridisk fakultet ved *Forskergruppa selskaper, samfunn, marked og miljø* i samarbeid med enkelte organisasjoner. Foreningen grunnloven §112 ble stiftet senere samme dag og samme sted.

Stiftelsesmøtet behandlet vedtekter, årskontingent, styresammensetning og valgkomite og forslag til handlingsplan for styret. Alle vedtak var enstemmige.

Valgkomiteen besto av Hans Morten Haugen og Helga Lerkelund.

Styret fikk følgende sammensetning:

- Aleksander Melli (leder) (*Norsk Klimanettverk*)
- Mette Newth (*Besteforeldrenes Klimaaksjon*)
- Truls Gulowsen (*Greenpeace*)
- Mari Gjengedal (*Spire*)
- Mari Seilskjær (*uavhengig*)
- Torgeir Vestre (*Natur og Ungdom*)
- Astri Nordang (vara) (*Forfatternes Klimaaksjon*)
- Erling Fjeldaas (vara) (*Concerned Students Norway*)

Styret har hatt 10 møter i foreningens første virkeår. De fleste av styremedlemmene har imidlertid møttes minst like mange ganger gjennom Arbeidsgruppa for Klimasøksmål Arktis (se nedenfor). Mari Seilskjær ble valgt til nestleder og Torgeir Vestre/NU ble valgt som ansvarlig for økonomi, medlemsregister og medlemskontingent. Leder og nestleder fikk prokura hver for seg. Stiftelsesmøtet vedtok at kontingenten for medlemsorganisasjonene i første år skulle være symbolske 100 kroner.

Varamedlemmene har vært med på alle styremøter og deltatt aktivt i styrets arbeid.

Styrets arbeid

En betydelig del av foreningens handlingsplan for 2015-2016 er knyttet til arbeid med å stanse 23. konsesjonsrunde, inkludert å skape et økonomisk grunnlag, i første rekke gjennom crowdfunding, og bidra til forberedelse av et mulig søksmål mot norske myndigheter.

I oktober ble foreningen registrert i Brønnøysundregisteret, og opprettet konto i Cultura bank.

På første styremøte ble det bestemt at foreningens hovedoppgave den første tida skulle være å samle inn penger for et eventuelt søksmål mot staten og å etablere et juridisk råd. Styret vurderte om foreningen selv skulle delta som part i et eventuelt søksmål, men utover høsten ble det klart at saken var best tjent med at Foreningen § 112 bisto aktivt på andre måter.

På styremøte i januar 2016 var det enighet om at Greenpeace skulle bli den formelle saksøkeren, forutsatt at organisasjonen selv vedtok det. Både Greenpeace og Natur og Ungdom besluttet å forberede søksmål. Greenpeace informerte om at de ville kunne stille med betydelige beløp for å sikre advokatutgifter i saken. Naturvernforbundet, WWF, Framtiden i våre hender og Besteforeldrenes klimaaksjon ble invitert til å være med som saksøkere, men takket nei.

Styret sørget for å opprette en nettside med informasjon om Foreningen Grunnloven § 112 og oppfordring til å skrive under oppropet «Stopp grunnlovsstridig oljeleting i Arktis!» og å bidra økonomisk. 2000 personer underskrev i løpet av ganske kort tid etter at siden ble opprettet. Siden ble senere erstattet av en informasjonsside om Foreningen Grunnloven § 112 (grl112.no).

Høsten 2016 har organisasjonene som tidligere har støttet oppropet om oljefritt Arktis, og enkelte andre relevante organisasjoner, blitt invitert til å bli medlem i Foreningen Grunnloven § 112. Changemaker og Nettverk for klima og helse har så langt takket ja, og flere andre organisasjoner vurderer medlemskap.

Sommeren 2016 flyttet styreleder Aleksander Melli til Sicilia, og har siden da hatt en mindre sentral rolle i foreningen.

Arbeidsgruppa Klimasøksmål Arktis

I løpet av vinteren 2015/2016 ble det klart at det var nødvendig å skille tydeligere mellom Klimasøksmål Arktis og Foreningen Grunnloven § 112. Det var nå klart at ikke foreningen selv skulle være saksøker, men heller delta i koalisjonen som støtter søksmålet og bidra til å samle inn midler og skaffe oppmerksomhet om saken.

Våren 2016 ble «Arbeidsgruppa Klimasøksmål Arktis» opprettet, for å etablere et klarere skille mellom søksmålet og foreningen, og for å forsøke å unngå uklare kommandolinjer og dobbeltarbeid. Arbeidsgruppa besto i utgangspunktet av styremedlemmer i Foreningen Grunnloven § 112, men gruppa ble ganske snart utvidet med engasjerte personer fra ulike organisasjoner og miljøer. Erlend Tellnes var blant annet aktivt med som et bindeledd mellom Greenpeace og Foreningen Grunnloven § 112.

Arbeidsgruppa for Klimasøksmål Arktis har i samarbeid med styret i Foreningen Grunnloven § 112 forberedt en aksjon for innsamling av midler til søksmålet. Det ble bestemt at 100 000 kr av de innsamlede midlene vil gå til informasjonsspredning og kampanje, og alt utover det vil gå til å betale for advokatbistand og bygge opp en så sterk som mulig sak i retten.

I begynnelsen av oktober ble Klimasøksmål Arktis opprettet som en side på Facebook, og i løpet av to dager fikk siden over 1000 følgere. Per 1. november er antallet over 3000.

Innsamlingsaksjonen, med en nettside hvor en kan se crowdfundingfilmen og gi økonomisk støtte til søksmålet, ble lansert 11. oktober 2016 (bidra.klimasøksmål.no). På to dager ble det samlet inn over 100 000 kr, og i ytterligere 100 000 kr i løpet av den første uka. Per 1. november har vi fått inn over 275 000 kr. Innsamlingsaksjonen vil fortsette fram til 20. november.

Det er bestilt en nettside for Klimasøksmål Arktis som vil lanseres i november. Det er også utarbeidet en flyer med informasjon om søksmålet og hvordan en kan bidra økonomisk.

Den 18. oktober sendte Greenpeace og Natur og Ungdom stevning til Oslo tingrett. Det ble avholdt en pressekonferanse med saksøkere, advokat, klimaforsker James Hansen og forfatter Jostein Gaarder. Saken fikk mye mediedekning, ikke minst i internasjonale medier. I ukene som fulgte var det mye debatt om temaet i aviser, magasiner og radio.

Juridisk råd

Det juridiske rådet, ledet av advokat Pål Lorentzen, hadde sitt første møte i desember 2015. Her ble det redegjort for foreningens planer om et søksmål, og medlemmene i rådet ble invitert til å gi innspill til overordnet strategi, rettslig grunnlag og hvordan de vurderte konsekvensene av et eventuelt søksmål. Rådet har vært samlet ytterligere to ganger, i mars og juni 2016, for å få en oppdatering om prosessen og gi mer detaljerte innspill til den juridiske argumentasjonen i en stevning. Flere medlemmer i rådet har også hatt individuelle møter med advokat Cathrine Hambro, som siden vinteren 2016 ledet den juridiske utredningen i forbindelse med søksmålet. Jussbuss har bidratt i utredningen, blant annet ved å vurdere aktuelle saksøkeres søksmålskompetanse.

Møter og arrangementer

13. oktober 2015 var Foreningen medarrangør av visningen av filmen «*Merchants of Doubt*» med innledende foredrag av klimaforskeren James Hansen. Arrangementet var et samarbeid med Oslo Dokumentarkino/Human Rights Human Wrongs Doc Film Fest. Dr. Hansen, også ekspertvitne i mange av klimasøksmålene som har blitt reist av amerikanske ungdommer mot delstater, skrev i oktober 2015 et åpent brev til statsminister Solberg og advarte mot oljeboring i Arktis og regjeringens utlysning av 57 nye letetillatelser opp til den arktiske iskanten. Brevet ble publisert i Aftenposten.

19. januar 2016 arrangerte Foreningen Grunnloven §112 og Klimafestivalen 2016 den åpne rundebordskonferansen «*Klimasøksmål mot staten. Arktis og Grunnlovens grenser: Utfordringer, strategier og internasjonale erfaringer*» i Litteraturhuset i Oslo. Her ble aktuelle internasjonale rettsaker presentert av Agnes H. Lindberg Concerned Students Juss, etterfulgt av en samtale mellom Our Children's Trusts direktør Julia Olson og professor Beate Sjøfjell. En diskusjon med bred tverrfaglig representasjon avsluttet programmet med tema: «*Flere aktører går i 2016 sammen om å reise klimasøksmål for å stoppe 23. konsesjonsrunde. Hvilke utfordringer byr det på når Grunnlovens § 112 forsøkes operasjonalisert for første gang? Hvilke andre anvendelsesområder kan §112 få på sikt? Hva kan rettslig prøving av 23 konsesjonsrunde i Arktis bety i samfunnets debatt om norsk klimapolitikk i nasjonalt og globalt*»

perspektiv? Innledere var advokat Cathrine Hambro, professor Inge Lorange Backer og professor Jørn Sunde.

17. mars og 25. april arrangerte styret informasjonsmøter for Foreningens medlemsorganisasjoner. Ca. 20 personer møtte hver gang. Møtene bidro til å engasjere organisasjonenes medlemmer i arbeidet med Klimasøksmål Arktis.

11. august møtte tre av styrets medlemmer Julia Olson og en av hennes kollegaer i Skype-samtale i Greenpeace sine lokaler. Møtet var både en utveksling av informasjon og sondering av mulig samarbeid. OCT bidro med tips og opplysninger om egne søksmål og internasjonale søksmål, og vår side redegjorde for status om klimasøksmålet.

18. august, samme dag som søksmålet ble lansert, arrangerte Arbeidsgruppa Klimasøksmål Arktis, inkludert flere styremedlemmer i Foreningen Grunnloven § 112, seminaret «*Big Oil in the Arctic - Young People's Burden*» på Nobels Fredssenter. Forfatter Jostein Gaarder, klimaforsker James Hansen og urfolk og samfunnsledere fra Canada, Russland, Australia og Norge diskuterte hvem som må bære byrden for dagens klimapolitikk, og delte sine erfaringer fra kamper for klimarettferdighet og mot miljøødeleggelser i Arktis og andre sårbare naturområder.

Økonomi

Midlene som samles inn til Klimasøksmål Arktis kommer inn på foreningens konto. Så langt er det Torgeir Vestre og Mari Seilskjær, som begge er styremedlemmer i Foreningen Grunnloven § 112 og aktive i arbeidsgruppa for Klimasøksmål Arktis, som har hatt tilgang til kontoen.

Før innsamlingsaksjonen startet, hadde vi fått inn om lag 22 000 kr i donasjoner. Disse pengene ble brukt til å betale for film til crowdfundingssiden og kortere filmsnutter til deling i sosiale medier.

I innsamlingsaksjonen som startet den 11. oktober har vi per 1. november fått inn 275 000 kr. Det er avtalt at 10 prosent av de innsamlede inntektene går til funde.no, som drifter innsamlingssiden. I tillegg vil det brukes om lag 30 000 til «premier» til dem som gir større økonomiske bidrag (bærenett med illustrasjon og klimasøksmålets logo, silketrykk og opptrykk av fotografier fra Arktis), og porto til å sende ut disse premiene.

Av de resterende midlene skal 100 000 kr gå til informasjon og kampanje for Klimasøksmål Arktis, og alt det øvrige til å betale advokatutgifter. Til kampanjen er det så langt brukt 40 000 kr til nettside, og mindre summer til materiell. Det er planlagt å bruke en del av midlene som gjenstår til reisevirksomhet for å delta på informasjonsmøter, debatter og lignende andre steder i landet.

Styret i Foreningen § 112 har i samråd med saksøkere besluttet at 10 000 av de 100 000 kr som har kommet fra innsamlingen skal gå til drift av Foreningen Grunnloven § 112. Foreningen har brukt 3 454 kr på nettsiden gr112.no (inkl. domene og vedlikehold).

Styret har opprettet separate konti for driftsmidler til Foreningen Grunnloven § 112, midler til kampanje for Klimasøksmål Arktis og midler til advokatutgifter.